

sexuální otevřeností. „Pro beatniky ale nahota nebyla jen prostým estetickým standardem. Stala se symbolickým veřejným i soukromým stavem dokládajícím nedělitelnost umění a činu“ (Tytell, 1996: 6).

Mezi další autory beatnické generace patří i W. S. Burroughs⁹⁷ (1914–1997), N. Cassady (1926–1968), C. R. Cassady, R. Duncan a částečně je možné přiřadit k beat generation i Charlese Bukowského (1920–1994).

Celá beatnická generace se poměrně ostře vymezovala vůči tradičním americkým hodnotám střední třídy, tj. vůči víře v Boha, rodině, mezinárodní „dobročinnosti“, nismem“, která podle jejich názoru ve společnosti vytvořila atmosféru násilí a spiklectví (viz Tytell, 1996).

9.1.3 Hippies

Na odkaz beat generation navázali v šedesátých letech hippies, **hlásající mír, lásku a nenásilí**. Jejich hlavním politickým tématem bylo **odmítání války ve Vietnamu, odmítání rasismu a imperialismu** (Charvát, 2008). Zatímco beatnická generace se mnohdy nechávala inspirovat jazzem, hippies naslouchali rokenrolu. Beat generation nesnila o ničem jiném než o útěku před světem, a jestli to bude jen trochu možné, tak zůstat v ústraní. Hippies se naopak chtěli pevně usadit mezi svými (viz Carrière, 2004: 9).

Název hippies

Název hippies byl odvozen z angl. černošského slangu, kde *hip* znamenalo chytrý. Lewis Yablonsky (1968) podrobněji původ názvu hippies vysvětluje takto: ve třicátých letech se objevilo slovo hep-cat (*cat* znamená kočka, kocour; v tomto spojení má význam chlapík, sekáč), kterým se označovali příslušníci velkoměstské bohémy, vyznavači tehdy populárního swingu a jazzu. V padesátých letech byl termín hep nepozorovatelně nahrazen slovem hip. Být hip znamená, že se ví, které z citových zážitků dostupných lidem stojí za námahu, což znamená, že dotyčná osoba dospěla ke skutečné životní moudrosti. Hip je ten, koho naplňuje láska k lidem i k životu, která přináší radost a duševní pohodu. Má jasné, hbité a vtipné myšlení a jeho myšlenky se pohybují v oblastech nedostupných obyčejným smrtelníkům. Hip je ten, kdo má „barevnou“ fantazii a dívá se s ironickým odstupem na věci, které ostatní berou smrtelně vážně. Ve stejné době bylo už slovo hep rezervováno pro lidi, kteří jsou square, tedy pro ty, kteří uznávají hudební rytmus už vyšlý z módy a do jisté míry podléhají konvenčním tlakům, např. pracují a stárají, aby si jako penzisté mohli dovolit cestu do Evropy (viz Jankowski, 1975).

Substantivum hippie a jeho množné číslo hippies bylo nepochybně utvořeno od předávného jména hip. Slovo hippie vstoupilo natrvalo do americké angličtiny po článku nazvaném *The Social History of the Hippies* (Sociální historie hippies), který vyšel v časopisu *Ramparts* v březnu 1967. Část hippies se snažila od názvu hippie distancovat, ale nové označení – Free Man (svobodný člověk) – se neujalo (srov. Jankowski, 1975).

Subkultura hippie propagovala spontánnost, volnost, mír, krásu, lásku, též drogy a pohlavní promiskuitu. Heslem této subkultury bylo: „**flower-power**“. Hippies jsou rovněž považováni za tzv. květinové děti. Termín „hippies“ byl poprvé užít v novinovém

⁹⁷ Na hudební scéně např. D. Bowie uváděl Burroughsův vliv na jeho tvorbu a používal slavnou techniku náhodného skládání slov za sebe ke „komponování“ textů. (Hebdige, 1979: 27).

sloupku v *San Francisco Examiner* redaktorem Michaellem Falkonem (srov. Jankowski, 1975; Hanák, 1992). Propojení beatníků a hippies nebylo jen ideologické, ale i personální. Představitelé jako Timothy Leary, Richard Alpert, Allen Ginsberg, Michael McClure a Alan Watts se stali předními osobnostmi mezi beatniky a zároveň hippies.

Příčiny vzniku subkultury hippies

Beatníci se sami chápali jako vyhnanci a exulanti v nepřátelské kultuře, jako podivínští průkopníci nových postojů k duchovnímu zdraví a etice. Hippies se často označovali za **pokračovatele beatníků**. Je pravda, že měli mnoho společných znaků, např. zálibu v alkoholu, drogách, přístupu k sexu a nezřízeném životě. Základní charakteristikou však bylo odmítání kariéry, konzumní společnosti s důrazem na manželství, majetek a společenské postavení (Tytell, 1996). Roszak (2015) v souvislosti s hodnotami této subkultury (např. se smyslem pro okouzlení a hravost) konstatoval, že „hippies zůstávají jednou nohou v dětství“.

Domnívám se, že lze vydělit **dvě skupiny příčin, z nichž vyrůstá subkultura hippies**: první skupinu Jankowski (1975) nazývá vnější, protože pramení z politických, sociálních a ekonomických podmínek, a proto leží mimo jedince, i když podmiňují jeho chování; druhou skupinou jsou vnitřní příčiny, protože souvisí se změnami, k nimž docházelo v psychice mladých Američanů a zejména se týkaly změn postojů vůči společenské realitě.

Generace hippies a její hodnoty se ve společnosti projevil mj. změnou sociálních indikátorů: např. prudkým nárůstem rozvodovosti, kriminality, drogových závislostí a počtu dětí narozených mimo manželství, stoupl počet nezletilých matek apod. (Brooks, 2001; Jankowski, 1975; Valach, 2000).

Se vznikem hippies souvisela i bytová otázka v USA. Na počátku šedesátých let se většina beatníků přestěhovala do Haight Ashbury vzhledem k nízkým činším. Čtvrť dostala žertovnou přezdívku Hashberry: hash je zkrácený význam pro hašiš (či marihuanu), berry je závěrečná část pojmenování všech bobulí (srov. Jankowski, 1975). Subkultura hippies se samozřejmě odrazila v rockové hudbě.

Woodstock

V roce 1966 se objevuje v Haight Ashbury nová obměna rokenrolu. Dostávají se ke slovu elektronické nástroje a zesilovače s dříve neznámou silou. Objevují se nové hudební nástroje. Experimentuje se s novými formami audiovizuální hudby: s rytmem je spjato pulzování silných pestrobarevných stroboskopových lamp. Tato hudba dostává nové a nové názvy: folk rock, San Francisco rock, western rock, folk rock music. Všechny tyto efekty se objevily v muzikálu *Hair* (Vlasy), v jehož textech i hudbě našla své vyjádření filozofie a životní styl hippies (Jankowski, 1975).

Mezi nejznámější interprety této etapy patří: Janis Joplin, Jimi Hendrix (oba zemřeli v roce 1970 v souvislosti s užíváním drog), Doors, Grateful Dead, Jefferson Airplane, Joan Baez, The Who a Joe Cocker, kteří vystoupili i na legendárním **festivalu Woodstock v roce 1969**. Festival se konal 15.–17. srpna 1969 na farmě Maxe Yasgura. Stal se historickým momentem v koloběhu světových dějin. Nedotýkal se pouze „zkažených“ Ameriky, jak svou zemi viděla její tehdejší mládež, ale měl vliv i na vývoj za hranicemi USA. Na Woodstocku vystoupili kromě již uvedených i Ravi Shankar, Santana, Richie Havens atd. Festivalu se zúčastnilo podle odhadů asi půl milionu návštěvníků. Wood-

stock je vnímán jako festival Lásky a porozumění (srov. Hanák, 1992, *Spark* 9/1997). Všeobecně se soudilo, že shromáždění více než 400 tisíc mladých lidí ve Woodstocku destruktivních jevů bylo velkým úspěchem (Jankowski, 1975, srov. *Spark* 9/97).

Slovo Woodstock se stalo téměř synonymem pro celou subkulturu hippies, stejně tak jako pořádání tzv. happeningů/setkávání.

Pseudohippies

Rok 1969 lze charakterizovat jako vrchol této subkultury.

Yablonsky (1968) dělil hippies na dvě základní skupiny: skutečné hippies a ty, kdo se jim připodobňovali. První skupina se rozpadá na dvě podskupiny: na „kněze“ (*priests*), tj. ideology a filozofy subkultury (asi 15 %), a „novice“, jejich počet byl odhadován na 35%. Ostatní buď hippies napodobovali, anebo se mezi nimi ocitli jen náhodně (srov. Jankowski, 1975).

Mezi těmi, kdo napodobovali hippies, bylo možné najít směsici teenagerů a nejrůznějších lidí, kteří užívali takové „rekvizity“ jako jazyk, životní styl, oblékání, aby se dostali na scénu a mohli se zúčastnit hry. Tato scéna je přitahovala, ale oni jí nerozuměli a neměli s ní de facto nic společného. Tyto rekvizity byly užívány více či méně vědomě jako výtečný způsob maskování a úkrytu před trestním řízením nebo hrozbou nuceného pobytu na psychiatrické klinice v ústavu pro choromyslné. Yablonsky uvádí čtyři podskupiny těchto pseudohippies. První podskupinu tvořili teenyboppers, teenagerové zamilovaní do nové hudby, módy, účesů apod. (srov. Roszak, 2015). Právě tito jedinci byli nejméně v očích, oblékali se nejnápadněji a nejméně provokovali, vznášeli se ve zvucích nové hudby, v sexuální svobodě, ale především je vedla touha pramenící z mladického vzoru odlišit se od starší generace. Právě tito teenybopperové představovali svého času Flower Children (květinové děti), roznášející po světě své naivní pojetí krásy a lásky. Avšak v podstatě zaujímali teenybopperové nedůležitý okraj subkultury. Svými kořeny byli pevně uchyceni v rodině a na ulici trávili jen večery. Druhou podskupinu tvořili mladiství toxikomani. Mohli se nazývat konvenčně narkomani, protože užívali narkotika ze stejných důvodů jako narkomani starší generace. Podle názoru kněží používali nepatřičné prostředky k nepatřičným účelům. Jediným „svatým lékem“ bylo totiž LSD⁹⁸, které se užívalo (a užívá se) kvůli nabytí stavu odpovídajícímu satori, tj. dávajícímu osvícení v pojetí zenového buddhismu.⁹⁹ Další podskupinou byli mladí lidé s vážnými psychickými poruchami. Podobně jako toxikomani to byli autentičtí utečenci ze společnosti. Čtvrtá a poslední podskupina byla tvořena směsicí různých prapodivných skupinek, klik a podivínů. K této podskupině patřili obyčejní konvenční dospělí, kteří v tomto prostředí pobývali z „turistického“ zájmu i obyčejní konvenční dospělí, kteří v tomto prostředí pobývali z „just for fun“. Yablonsky odhadoval celkový počet hippies v USA v roce 1968 na 200 tisíc. Příznivců však subkultura měla několik milionů (srov. Jankowski, 1975: 36–41).

⁹⁸ Pokusy s LSD (dietylamidem kyseliny lysergové), které na sobě konal již objevitel této látky Albert Hofmann (1947), potvrdily později, že ve stavu po požití této látky subjekt nejen „ztrácí kontakt s realitou“ a halucinuje, ale za určitých okolností se i trvale povahově mění (viz Nakonečný, 1998: 502; Miovský, 1996: 42). LSD vyvolává pocity euforie, depersonalizace, smyslovou synestézii či zrakové přeludy, iluze a halucinace (blíže viz Miovský, 1996: 42–54).

⁹⁹ Přesto většina hippies prohlašovala víru za dogmatickou a vytrvale se vysmívala politikům, kteří zahajovali každý volební meeting nebo mezinárodní konferenci modlitbou k Bohu (viz Carrière, 2004: 149).

Socioekonomické zázemí, filozofické názory a „ideologie“ hippies

Socioekonomické zázemí hippies bylo zajímavé. Jak poznamenává Jankowski, 70% všech hippies se rekrutovalo z *upper middle class*, což znamenalo z velmi bohatých privilegovaných vrstev americké společnosti (srov. Jankowski, 1975). Z výzkumu Yablonského (1968) vyplynulo, že 80% hippies dokončilo střední školu a 50% mělo úplné nebo neúplné vysokoškolské vzdělání.

Jankowski (1975) uvádí, že nejmladším hippies bylo 15–16 let, nejstarší překročili jen výjimečně hranici 25 let. Velká část těchto mladých hippies byla označována jako *run away kids* (děti na útěku), protože se rozhodli z mnoha důvodů opustit své rodiče a žít v komunách, na cestách či mimo rodičovský dozor (viz Carrière, 2004: 43).

Filozofické názory hippies podle rozhovorů s Gridleyem Wrightem citovaným v Yablonského (1968) knize *Hippie Trip* lze ve zkratce načrtnout asi takto: Východiskem je hodnocení místa člověka v současném světě. Cítí se nesmělý, osamocený, ztracený v nepřátelském prostředí, plný negativních emocí k sobě i jiným. Touží milovat a být milován, ale nedokáže to. Chce se cítit s lidmi bezpečně, ale je vůči nim plný nesmělosti, podezření, nejistoty a obav. Touží po sexu, ale pociťuje zábrany a odpor. Jeho vlastní reakce vůči jiným lidem ho šokují. Nechápe, odkud pramení jeho nenávisť a agresivita vůči nejbližším lidem. Když dosáhne všeho, co považuje za nutné ke štěstí – nachází to nehlubší rozčarování. Ztrácí naději a upadá v zoufalství.

Subkultura hippies měla spíše **charakter citové „revoluce“**. Hlásala, že vztahy mezi lidmi mají být založeny na zásadě rovnosti, upřímnosti a bratrské lásky. Hippies zavrhli materiální a prestižní hodnoty, které jim nabízela americká společnost, tihli k ghettové společnosti z filozofických pohnutek. Svě rodiče považovali hippie za naivní a vládní propagandou zdeformované jedince, kteří se v životě řídí lacinými náboženskými nebo vlasteneckými hesly (srov. Jankowski, 1975; Prádka, 1999).

Prádka (1999) rovněž poznamenává, že hippies se stavěli proti tehdejší hodnotám společnosti, utíkali od toho, co bylo, k tradičním či základním lidským citům a hodnotám.

Pro hippies byl typický i tzv. „syndrom tuláctví“ patrný už u beatníků, který se projevoval únikem do přírody, neustálým pohybem po jednotlivých státech USA, ale i objevování jiných světadílů a kultur (typicky například Indie).

Zvolili dobrovolně chudobu za svůj způsob života. Vstřebali klima černošských ghatt a snažili se připodobnit jeho obyvatelům.¹⁰⁰ Odtud pochází módní účes afro, obliba křiklavých barev, kovových, skleněných a kožených ozdob, fascinace rytmem a sexem (srov. Jankowski, 1975).

Poznání „ideologie“ hippies není snadná záležitost, protože subkultura neměla žádný ucelený seznam norem či příkladů jednání. Ideje byly vyjadřovány v písničkách, v heslech na domovních zdech a ve člancích underground press (srov. Jankowski, 1975; Marcuse, 1969).

Marcuse (1969) poukázal především na politickou rebelii a rebelii proti sexuálnímu rále hippies, které byly často trefně prezentovány v heslech či sloganech.

¹⁰⁰ Všechny klasické symptomy hysterie nejčastěji spojované s objevem rokenrolu o pár let později byly přítomné v našťavané reakci, se kterou konzervativní Amerika vítala beat a hipster, a ve stejném čase byla sympatizujícími liberálními pozorovateli vytvořena úplná mytologie Černého muže a jeho kultury (Hebdige, 1979: 47).

Hesla a slogany jako „Love“, „LSD“, „Make Love not War“, „All People are One“, „Fuck Hate“ a další se staly v hippies subkultuře hlavními vyjadřovacími prostředky ve vztahu k širšímu okolí.

Subkultura hippies je zachycena i ve filmu *Hair* z roku 1979, jehož režisérem byl Miloš Forman, který tento film natočil podle stejnojmenného muzikálu. Ten vznikl v průběhu let 1965–1967, byl uveden v roce 1967 a je jedním z nejúspěšnějších muzikálů na světě.¹⁰¹

Zajímavým fenoménem bylo i zcela specifické **užívání mluveného i psaného slova**. V komunikaci hippies splynuly všechny vlastnosti literárního jazyka přineseného z domova, školy i univerzity se slangem černošských ghatt, hantýrkou galérky a odbeatníků i s jeho specifickou oblibou obscenity. Mnoho psychologických termínů užívaných v tomto prostředí překvapuje svou přiléhavostí i výstižností (srov. Jankowski, 1975).

Hippies a politika

Subkulturu hippies lze jen obtížně definovat cíli nebo taktikou, protože se v jednotlivých komunách (např. ve Strawberry Fields) její podoby neuvěřitelně lišily.

Vliv na subkulturu hippies měla především politická situace v USA. Subkultura **refletovala především válku ve Vietnamu, lidskoprávní otázky, práva menšin v USA, vykořisťování a bipolarizovaný svět** rozdělený na země demokratické a na země tzv. socialistického bloku. Právě politicky angažování hippies, tzv. **yippies** (přibližně 1968–1970), se uplatnili především v rámci tzv. **Nové levice** (srov. Marcuse, 1969: 9). Přesto příklon k politickým tématům nebyl všeobecně přijímaným. Například Gridley Wright – vůdčí postava – se domníval, že základním cílem subkultury je vnitřní rozvoj jeho účastníků, a ne konfrontace se stávajícím zřízením. Heslem bylo *Do your own thing!* (Dělej si svoje!) Gridley Wright se stavěl velice negativně k účastníkům subkultury, kteří se účastnili demonstrací nebo jinak projevovali svou politickou aktivitu (Jankowski, 1975).

Termín Nová levice se poprvé objevil v roce 1959 ve Velké Británii, v Americe se toto hnutí zrodilo v roce 1964 na Kalifornské univerzitě v Berkeley jako spontánní protestní hnutí proti imperialismu, rasismu a kapitalismu v návaznosti na hnutí Stará levice. Zahrnoval jednotlivé studentské a jiné organizace jako SDS (Students for a Democratic Society), SNCC (Students Non-Violation Co-ordinating Committee; Studentský koordináční výbor pro nenásilné akce), CORE (Congress of Racial Equality; Svaz pro rasovou rovnoprávnost) a spoustu dalších. Koalice vznikaly mezi Novou levicí, Starou levicí, Černými bojovníky, hippies, liberály – podle situace a akce (Hanák, 1992, srov. Marcuse, 1969; Roszak, 2015).

¹⁰¹ Lístky na *Hair* byly v létě 1970 vyprodány na půl roku dopředu. *Hair* klade otázku o samé podstatě člověka: Jaký je? Co potřebuje? Co musím odvrhnout a co získat, aby mohl žít ve shodě se sebou i s jinými lidmi? (Jankowski, 1975: 25) Premiéra muzikálu vyvolala negativní reakce, protože se začala veřejně prezentovat konfrontace mezi postoji „květinových dětí“ a jejich rodičů, vychovatelů atp.

Tyto organizace měly filozofický a politický charakter, ale neměly co dělat přímo se subkulturou hippies (srov. Jankowski, 1975).

Mezi nejznámější akce této části hippies náleží: roku 1964 – Berkeley: 32hodinový protest proti válce; roku 1965 – Michiganská univerzita: diskuse o válce ve Vietnamu; roku 1965 – Pochod na Washington: účast 25 tisíc lidí. Dalším faktorem, který přispěl k radikalizaci části americké mládeže, bylo i rozhodnutí z let 1967/1968, kdy bylo zrušeno osvobození studentů od vojenské služby, z čehož vyplynuly další protestní akce: roku 1967 – pochod na Pentagon: 50–70 tisíc lidí; srpen 1968 – demonstrace při předvolební kampani Demokratické strany v Chicagu: 120 tisíc lidí proti 25 tisícům policistů a členům Národní gardy; listopad 1968 – pochod na Washington: 250 tisíc lidí; roku 1969 – demonstrace v Berkeley (podle Hanák, 1992, srov. Carrière, 2004; Marcuse 1969; Roszak, 2015).

9.1.4 Yippies

Rubin: „Yippies jsou hippies, které udeřil do hlavy policajt.“

D. Hebdige, *Subculture: the Meaning of Style*, s. 185

Yippies byli levicově orientovanou mládeží, jejichž myšlenky a názory pronikly i do univerzitních prostor – nejvýznamnější roli sehrála Kalifornská univerzita v Berkeley (mj. se svými „teach-in“¹⁰²). Na této univerzitě studoval např. Abbot Hoffman či Jerry Rubin. YIP (The Youth International Party) vznikla v roce 1968 v USA a svou činnost zaměřila na politické demonstrace, vydávání časopisů o hackerské činnosti (ve smyslu volání telefonem zdarma, místo mincí používali kovové podložky), literární činnost a prosazování svých idejí o životě ve společnosti. Mediální publicitu na sebe strhávali například tím, že chtěli do prezidentského úřadu nominovat prase či naordinoval veřejnosti dávky LSD (srov. Heath, Potter, 2012).

I když fungujících organizací na bázi subkultury hippies bylo minimum, nelze opominout aktivity Timothy Learyho, který s kolegou Richardem Alpertem založili postupně League for Spiritual Discovery, zkratka LSD (Liga pro duchovní objevy), a International Federation for Internal Freedom (IFIF – Mezinárodní federace vnitřní svobody) (Jankowski, 1975). Timothy Leary proklamoval definitivní a rychlý soumrak starých amerických božstev: peněz a práce, jakož i počátek nové epochy – epochylásky, nového náboženství založeného na zenovém buddhismu a přijímání nově svátosti, LSD, chemického prostředku „sloužícího myšlenkové expanzi“ (srov. Jankowski, 1975; Roszak, 2015). V rozhovoru pro BBC v roce 1967 Leary prokoval, že celá země bude do patnácti let na LSD (viz Roszak, 2015: 211).

Turn on, tune in, drop out! („Zapni se, vylad se, vypadni!“) Do těchto tří slov byla zhuštěna veškerá filozofie nové společnosti v Learyho pojetí (Jankowski, 1975; Leary, 1997; Heath, Potter, 2012). Timothy Leary podle Rozsaka (2015: 208) „dokázal psychedelickou fascinaci mladší generace pevně zasadit do náboženského kontextu“.

Pravděpodobným faktorem úpadku hippies byla i jejich prezentace v médiích, která zdůrazňovala negativní prvky subkultury, jež byly zdůrazněny především v souvislosti s případem Charlese M. Mansona. Ten se svými věrnými, tzv. Rodinou, do níž

¹⁰² „Teach-in“ lze definovat jako „typ neformálních diskusí na amerických univerzitách v 60. letech 20. století, jež se týkaly zejména kontroverzních společenských témat“ (McLuhan, 2008: 210).

patřili S. Atkinson, P. Krenwinkel, L. Van Houten a další, provedl několik brutálních vražd¹⁰³ (včetně těhotné Sharon Tate, manželky režiséra Romana Polanského) (srov. Whiticker, 2007: 153–155; Moyano, 2011: 70–71; Roszak, 2015: 38).

Další faktor ústupu hippies zmiňuje Brooks (2001), podle kterého mnohé sociální problémy (nezaměstnanost, problémy ve školství), jež v šedesátých a sedmdesátých letech nabývaly epidemických rozměrů, začaly polevovat, byť nerovnoměrně (na konci sedmdesátých let).

V šedesátých letech se ze subkultury hippies stal styl, který se dobře vyjímal na obálkách časopisů *Life* a *Look*. Styl se však vyčerpal v důsledku zpracování majoritou a po nástupu dalších módních vln byl „out“ (srov. Brooks, 2001). Subkultura hippies se projevila i v jiných zemích, např. v NSR, Nizozemsku, Anglii.

Subkultura hippies, stejně jako jiné subkultury, se nevyhnula komerčnímu využití a zneužití. Toto využití se projevovalo především prodejem suvenýrů či tzv. Karavanou kouzel, což byla výprava napříč USA organizovaná za účelem natočení filmu o hippies (srov. Valach, 2000).

9.1.5 Yuppies

Na yuppies pak paradoxně navazují „yuppies“ z konce sedmdesátých a osmdesátých let, což je pojmenování zlaté mládeže (Hanák, 1992). Toto označení vychází z akronymu anglického **young upwardly mobile professional person** (mladý člověk postupující v profesionální kariéře) (blíže viz MacKenziiová, 2010: 114). Termín yuppies se objevil na počátku osmdesátých let 20. století a měl se týkat hlavně dětí nebo vnuků poválečné generace – tehdy tedy skutečně mladé generace (dnes ve skutečnosti zestárlé, ale přesto podle daného termínu „young“).

Yuppies jsou příslušníci mladé generace, kteří se naprosto liší od hippies (sociálním postavením, statutem, zaměstnáním, životní filozofií, konformismem). **Láska, porozumění, sounáležitost a tolerance ustoupily běžnému konzumu a konformitě** (srov. Vaněk, 2002; Duffková, Urban, Dubský, 2008).

Heath a Potter (2012) yuppies definují s nadsázkou jako ambiciózní kariéristy a zbohatlíky, které nejlépe symbolizuje vozidlo SUV („sportovní užitkové vozidlo“).

Mnoho sociálních indikátorů, jež raketovou rychlostí vzrostly během přechodné doby v šedesátých a sedmdesátých letech, začalo klesat: kriminalita, umělé přerušování těhotenství, nezletilé matky, nemanželské děti, rozvodovost, konzumace alkoholu mladistvými (srov. Brooks, 2001).

Přesto nelze tvrdit, že hippies jako (původní) subkultura již neexistuje. I v současném světě existují komuny, které na hippies navazují.

Mnoho symbolů světa hippies zůstalo přítomno už natrvalo, např. symbol míru, který navrhl britský grafik Gerald Holtom. Tento symbol byl užíván již v roce 1958 a byl spojen s kampaní¹⁰⁴ za jaderné odzbrojení (Campaign for Nuclear Disarmament)

¹⁰³ Vraždy G. Hinmana, S. Patenty, S. Tate, J. Sebringa, A. Folger, V. Frykowského, L. LaBianca a R. LaBianca se odehrály mezi 27. červencem a 9. srpnem 1969. Při procesu, který začal 15. června 1970, následovali Mansonovi stoupenci všechny kroky svého vůdce. Holili si hlavy, když si ji oholil on, a dokonce si do čela vyřezali hákové kříže (blíže viz Whiticker, 2007: 155).

¹⁰⁴ Od roku 1958 probíhala v Británii kampaň za jaderné odzbrojení, která získala především mládež pro účast na protestních pochodech k jaderným výzkumným stanicím a základnám. (Polišenský, 1982: 121)

(srov. Polišenský, 1982). Tento znak byl v USA masově užíván několik málo let poté, byl spojen neodmyslitelně se subkulturou hippies a s odporem vůči válce ve Vietnamu (viz obr. 1).

Obr. 1 Symbol hippies

9.1.6 Subkultura hippies v Československu

Lze hovořit o subkultuře hippies v tehdejší Československu? V polovině šedesátých let 20. století se do Československa dostávalo poměrně málo informací o americké mládeži. Informace byly často cenzurované, zkreslené či využívány k protiamerické propagandě. Noviny se omezovaly na kritiku kapitalismu.

Od poloviny padesátých let vedl režim boj proti rokenrolu jako úpadkové formě americké jazzové hudby. V šedesátých letech se nepodařilo zamezit „importu západní kultury“, tedy zabránit vlivu Beatles na počátky zdejší rockové hudby (tento vliv poznamenal pozdější vlnu české bigbeatové hudby – s počestným označením bigbít) (Vaněk, 2002; srov. Lindaur, Konrád, 2010).

V polovině šedesátých let vznikají první bigbítové kapely, které se systematicky věnují rockové hudbě. Nahrávek v tomto období bylo minimum. I z toho důvodu se nejpodstatnější formou prezentace stávaly koncerty.

Na nich se mohly skupiny prezentovat opravdověji, živelněji, a v přímé konfrontaci s publikem si nejlépe ověřovat, jak jejich hudba působí. (Lindaur, Konrád, 2010: 38)

Subkultura hippies se tak objevila i v Československu, ale stejně jako v USA byla československá veřejnost konfrontována již s beat generation. Velký ohlas mezi tehdejší mladou generací vzbudily překlady beatnické poezie, ale i rocková hudba. V druhé polovině 60. let 20. století to byly například kapely Matadors, Olympic, Flamengo, Rebels, Primitives Group, George & Beatovens, Blue Effect (podrobněji viz Lindaur, Konrád, 2010: 38–64).

V literárních časopisech se začaly objevovat texty Ginsberga a Ferlinghettiho. Populárním se stal Václav Hrabě, který byl silně ovlivněn beatniky (viz výše). V průběhu šedesátých let se i v ČSSR objevují dlouhovlasí mladí lidé à la hippies. Československý

tisk je označuje jako „máničky“¹⁰⁵, „vlasatce“ či nekonformní mládež (k tomu srov. Heřmanský, Novotná 2011: 90; Blažek, 2013: 17). Tento segment mládeže upoutává i **pozor-nost represivních složek** (Veřejná bezpečnost, Státní bezpečnost).

V polovině šedesátých let byla proti vlasatým mladíkům v Československu rozpoutána na základě pokynu komunistické strany celostátní kampaň. Celkem v ní byly různými způsoby postiženy téměř čtyři tisíce osob. (Blažek, 2013: 17)

Důležitou událostí se stala návštěva A. Ginsberga (na pozvání pražských studentů a překladatele Jana Zábrany) v Praze roku 1965, který se zúčastnil majálesového průvodu. Do něj se zapojilo několik tisíc lidí a jeho vyvrcholením se stala volba Ginsberga **králem majálesu** (srov. Přadka, 1999). Na přelomu let 1967/1968 **začal o hippies informovat i oficiální tisk**, který se zaměřoval na klasické atributy této subkultury (volnou lásku, drogy). Laube (2008) popsal i aktivity hippies v Polsku, Sovětském svazu a Maďarsku po srpnové okupaci Československa v roce 1968.

K prvním projevům sympatií s politickým a kulturním vývojem v Československu mezi polskými hippies došlo již v červenci 1968 na jejich prvním sletu v Mielně nad Baltikem. Polští hippies měli k dění v Československu zvláštní sympatie mj. také proto, že v československém tisku, který se dal v Polsku sehnat, se objevovaly i fotografie pražských hippies. Demonstrace proti okupaci ČSSR organizovaná polskými hippies proběhla i v roce 1970. Na první pohled apolitická generace prvních hippies žijících v zemích tehdejšího sovětského bloku nebyla pasivní a lhostejná k dění a událostem ve světě, ve kterém žila, i když jejich akce nebyly zřejmě prvoplánově politické a organizované, jak tomu bylo v mnoha případech na Západě. (Laube, 2008: 25)

Československo se tak stalo další zemí, kde se projevovala, byť v omezené míře (s ohledem na politický režim), subkultura hippies se všemi atributy (konzumací alkoholu, volnou láskou, dlouhými vlasy, typickým oblečením s různými doplňky atd.).

V Československu dokonce fungoval tzv. **Czechoslovakia Hippies Club**, který uspořádal několik celostátních sletů na různých místech republiky. Kouba (2005) popisuje především pražský prvomájový průvod z roku 1968. Tak jako v předchozích letech tu pod tribunou defilovaly nakynuté žižkovské ženy s papírovými třepetkami a dělníci z továren slibovali, že splní plán. Zároveň se však uniformně rozjásaný dav proměnil. Vedle odborářů tu po letech zase pochodovali chlapi v sokolských stejnojmenných. Pionýři se v průvodu handrkovali se skauty, kteří měli zelené šátky místo červených. A hned vedle modrých svazáckých košil tu šli i divně oblečení mladíci s dlouhými vlasy a dívky s kopretinami. Kromě mírového transparentu a cedule *Czechoslovakia Hippie Club* nesli kytaru a v průvodu hráli mj. svou hymnu – Hutkovu píseň *Slunečnice*.

Funkcionáři Československého svazu mládeže nevěděli, jak se k bizarní organizaci vlasatců a kytičkových dívek chovat. Zvláště když se legální hippies účastnili oficiálních demonstrací proti válce ve Vietnamu, což vyšší místa považovala za politicky správné. S filozofií Flower Power neměl *Czechoslovakia Hippies Club* moc společného. V prohlášení se uvádělo, že *Hippies Club* nechce:

¹⁰⁵ Podle Blažka (2013: 17) není úplně jasné, jak toto původně hanlivé oslovení vzniklo. Podle některých bylo patrně odvozeno od zdrobněliny slova Máňa, domácí verzi jména Marie. Jiní hledání vysvětlení v podobě účesu z postavičky Máníčky, loutkové kamarádky Hurvínka. Podle dalšího vysvětlení snad slovo označující vlasatého mladíka souviselo s někdejšími kadeřnictvím Máníčka na Václavském náměstí.

- 1) Špínu duše a těla; falše, hulvátství, pomluvu – vše, co ubližuje
- 2) Věci a špatné zvyky (jako např. užívání drog)

Chceme dbát zákonů naší země, tedy pracovat a nedopouštět se trestných činů.

Program klubu si představujeme jako uměleckou činnost hlásající naše myšlenky... (Kouba 2005: 44). Tento oficiální *Hippies Club* byl rozpuštěn po roce 1969. Divoké komunity¹⁰⁶ byly ovšem zakládány i předtím, v hloubi let šedesátých, obvykle však byly rozeznány dřív, než přestaly být pouhou epizodou (blíže viz Kouba, 2005).

Hippies v období normalizace

Část příznivců myšlenek hippies se **podílela na vzniku undergroundu** v průběhu sedmdesátých let. V tomto období se začaly formovat undergroundové kapely s vůdčími postavami vůdčími kapelami (*The Plastic People of the Universe*¹⁰⁷, Dg 307) a s vůdčími postavami Ivanem Martinem Jirousem, Svatoplukem Karáskem, Egonem Bondym ad. (srov. Jirous, 1997; Vaněk, 2002). Pro underground měly velký význam i komunikační kanály, které byly v podobě osobních a důvěrných vztahů, tak i jednotlivých samizdatových zínů (např. se jednalo o časopis *Vokno*¹⁰⁸).

Konflikt mezi částí mladé generace a režimem se v posrpnovém období vyhroutil také v důsledku restriktivních zásahů proti alternativní kulturní scéně. Jestliže se underground sedmdesátých let zpočátku vymezoval apoliticky a do disidentského hnutí byl zatlačen teprve represí, pozdější alternativní scéna reagovala přímo na produkty normalizační kultury, především na elektronická média a oficiální populární hudbu. Odmítala hlavně její idylický obraz spokojené společnosti, která je postavená na konzumu. (Blažek, 2002: 33)

V období normalizace byl československý underground systematicky potlačován. I přes represe ze strany bezpečnostních složek ČSSR se underground, resp. subkultura hippies projevovala i během osmdesátých let (pacifismem¹⁰⁹, kritikou stavu životního prostředí, odporem k povinné vojenské službě, lidskými právy, náboženstvím¹¹⁰) a filozofie hippies se pro některé jedince stala životním stylem i po roce 1989. Správa SNB (1983) konstatovala, že „nepřátelská uskupení v ČSSR nadále projevovala snahu navazovat na činnost undergroundových skupin, a proto i nadále vyvíjely po vzoru *Plastic People* a *Dg 307* nové hudební skupiny, které zčásti přebíraly závadové programy předcházejících skupin a zčásti produkovaly vlastní tvorbu. Proti těmto novým skupinám byla prováděna včasná profylakticko-preventivní opatření s cílem zabránění jejich napojení na zbytky čs. opozičního seskupení. Reagencí hlavních představitelů uvedených skupin se potvrdilo, že tito se od undergroundového hnutí částečně distancovali a svoji závadovou činnost podstatně omezili.“

¹⁰⁶ Kouba (2005) uvádí, že nejvýznamnější komuna fungovala v Nové Vísce u Chomutova, která byla rozpuštěna v roce 1980.

¹⁰⁷ V době, kdy se *The Plastic People* stali undergroundem v pravém smyslu slova, začaly mít potřebu vyjadřovat se česky. I proto zhudebnili texty Egona Bondyho (srov. Jirous, 1997).

¹⁰⁸ V letech 1979–1989 vyšlo celkem 14 čísel časopisu, přičemž se *Vokno* tématicky zaměřovalo i na subkulturu mládeže, hudební styly a další alternativní volnočasové aktivity (blíže viz Mořkovská, 2016).

¹⁰⁹ V druhé polovině sedmdesátých let se výrazně zhoršila mezinárodní situace v důsledku rozmístění raket středního doletu (SS-20) v Sovětském svazu, což přispělo ke vzniku neoficiálního mírového hnutí v některých státech sovětského bloku a posílení pozice opozičního hnutí (Blažek, 2002: 11–14).

¹¹⁰ V západním mírovém hnutí se od šedesátých let začal v reakci na pokračující urbanizaci a industrializaci výrazněji prosazovat zájem o environmentalismus (Blažek, 2002).

Jedním z příznaků prohlubujících se krize komunistického režimu v Československu byly **vzrůst spontánního a neformálního zájmu mládeže o veřejné aktivity**, které vznikaly v osmdesátých letech v různých společenských oblastech.

Mezi skupinami inklinujícími k hippies často byli vysokoškoláci, kteří odmítali pronásledování za vizáž či nekonformní názory. Projevy tehdejší tzv. **alternativní mládeže** se v osmdesátých letech objevovaly především na zdi na Velkopřevorském náměstí na malostranské Kampě, která se stala pamětním místem – symbolickým hrobem – Johna Lennona. (John Lennon byl zastřelen v New Yorku 8. prosince 1980 odpykává trest v newyorské věznici Attica Correctional Facility.) Již v polovině 80. let se na zdi Maltézské zahrady objevil první nápis „Za Johna Lennona“, pod nímž mládež zapalovala svíčky (Blažek, 2002). Setkávání příznivců myšlenek Johna Lennona na Kampě se stalo každoroční manifestací s politickým podtextem.¹¹¹

V souvislosti s mládeží Správa SNB z roku 1983 poukázovala na to, že „přes příznivý trend existují mezi mladou generací jedinci nebo menší skupiny mladých lidí projevující se záporně, s určitým negativním vlivem na své nejbližší okolí a působící zejména mezi neorganizovanou mládeží. Jedná se převážně o část mladých lidí sympatizujících s tzv. čs. opozicí, např. hnutí Charta 77, VONS, vyznavače úpadkových hnutí ‚underground‘ a ‚punk‘, kriminálně závadovou mládež, narkomany apod., z nichž jednotlivci jsou i přímými signatáři Charty 77, na jejíž podporu vyvíjejí protisocialistickou činnost.“

Správa SNB (1983) dále konstatovala, že „na základě rozboru operativní situace v problematice ‚underground‘ je zjišťováno, že toto hnutí přestává být předmětem zájmu současné generace, u které pouze přežívá. Tato činnost je charakteristická pouze u jedinců vyšších věkových kategorií (25–30 let). Přibližně od roku 1980 se v problematice ‚volné mládeže‘ projevuje nová skutečnost, a to, že závadová činnost mládeže se posunula do řad věkově mladších osob. Některé závadové skupinky se formují již v době povinné školní docházky na základních školách mezi 14– a 15letými dětmi a dále se stmelují na středních školách a především v učilištích. Závadová činnost této mládeže se projevuje především pod vlivem úpadkových hudebních skupin a uvaděčů diskoték prezentujících na veřejnosti nový hudební směr tzv. novou vlnu (punk rock).“ (blíže viz kap. 9.4)

Další významnou událostí byl **zákaz činnosti Jazzové sekce**, která v roce 1984 ztratila rozhodnutím Ministerstva vnitra ČSR zrušit Svaz hudebníků ČSR svou zastřešující instituci. V lednu 1985 byl zamítnut opravný prostředek a organizace s několika tisíci členy přestala právně existovat. (Blažek, 2002: 33–34, Správa SNB 1983, blíže viz kap. 9.4)

Pokud lze hodnotit subkulturu hippies v ČSSR, je třeba konstatovat, že existovaly spíše jednotlivé party, které filozofii hippies přizpůsobily realitě tehdejšího socialistického Československa. Vztah k hippies a undergroundu ze strany tehdejšího režimu jasně ukázal 29. díl televizního seriálu *Třicet případů majora Zemana* s názvem *Mimikry*,

¹¹¹ StB v prosinci 1986 realizovala za asistence Veřejné bezpečnosti akci „Lennon“, která směřovala proti osobám „z řad mládeže inklinující k hnutí hippies, underground a buržoazního pacifismu“, které se pravidelně od roku 1981 scházely u „Zdi nářků“ v Praze 1 na Kampě „pod rouškou“ vzpomínkové akce k výročí úmrtí Johna Lennona“. (Žáček, 2002: 296)

kteří představil underground jako směs narkomanů, životních ztroskotanců a asociálů, jejichž jedinou nadějí je úprk na Západ.

Lze proto souhlasit s Koubou (2005), jenž tvrdí, že tu pár lidí, kteří chtěli být hippies, bylo, ale doba jim to neumožnila. Mnozí z těch, které lákal život v komunách Flower Power, využili přechodného uvolnění a odešli na Západ. Diskutovat lze také o neohippies, které reprezentují venkovské alternativní komuny či jedinci patřící k neformální organizaci Rainbow (blíže viz Pecl, 2011: 174–180).

A jak je to s myšlenkami hippies dnes? Existuje v ČR něco jako filozofie hippies? Nebo jsou hippies dávnou minulostí? Filozofie hippies přetrvává, ale hippies z šedesátých let jsou minulostí...

Literatura

- Blažek, P.: Dejte šanci míru! In Vaněk, M. a kol. (2002): *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia, s. 11–105.
- Brooks, D. (2001): *Bobos. Nová americká elita a její styl*. Praha: Dokořán.
- Hanák, O. (1992): *Hippies. Slepé rameno mrtvé řeky*. Praha: Argo.
- Jankowski, K. (1975): *Odvrácená tvář Ameriky. Hippie hledají zaslíbenou zemi*. Praha: Orbis.
- Thoreau, H. D. (1994): *Občanská neposlušnost a jiné eseje*. Poprad: Christiania.
- Tytell, J. (1996): *Nazí andělé*. Olomouc: Votobia.

Film

Vlasy (Hair, 1979).

9.2 Skinheads

Skinhead, Skinhead, bomber zelenej, těžký boty až na horu zavázaný!
Skinhead, Skinhead je vyholenej a to není zakázaný!

Kapela Orlik: *Skinhead*

Skinheadi se drží zásad, které stanovili jejich otcové, muži, kteří věděli, že je důležité být čistý a vypadat co nejlíp a že se normální kluk musí v životě hodně snažit. Skinheadi jsou vzorovým příkladem Británie v plné slávě.

J. King: *Skinheadi*, s. 215

Subkultura skinheads je obecně chápána značně kontroverzně a zkrlesně. Do jisté míry k tomuto zkruslení přispívají i veřejné dokumenty, případně někteří akademici či novináři, kteří nesledují jednotlivé trendy v prostředí této subkultury, ale do jisté míry přebírají informace ze zastaralých či policejních zpráv; ty jsou však často nepřesné a zkratkovité, přičemž dochází k přebírání optiky represivních složek, které pracují s nazíráním na subkulturu skinheads prizmatem tzv. extremismu (srov. Smolik, 2015b).

Rozdílné je také nahlížení na vývoj subkultury skinheads, který je často v různých pramenech a různými aktéry popisován značně rozdílně. Důvodem je především odlišný náhled na to, zda skinheads mají primárně rasistický původ a podstatu, či